

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 9 okt. 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen en 's avonds voortgezet, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Joekes, Lieftinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzten, Stikker, Struycken, Teulings en In 't Veld.

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom, Fockema Andreae en Moorman.
Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

3. *Uniezaken*

a. *De kwestie Ambon*

Minister *Van Maarseveen* heeft vernomen, dat de KPM doorgaat met het beschikbaar stellen van scheepsruimte voor het vervoer van militairen van de Indonesische Regering voor de strijd op Ambon. De KPM handelt hierbij "naar de geest" van het Groot Archipelcontract. Spreker begrijpt de zakelijke bezwaren van de KPM om dit vervoer te weigeren, doch is van oordeel, dat men de ideële bezwaren niet over het hoofd moet zien.

Staatssecretaris *Blom* is van oordeel, dat de KPM wel degelijk aan uitvoering van het Groot Archipelcontract is gebonden. Spreker is van mening, dat aan de UNCI zou kunnen worden gevraagd, wat te doen nu zij opdracht heeft gegeven de vijandelijkheden te staken. Minister *Van Schaik* oppert de gedachte om uit te lokken, dat de UNCI bij de Indonesische Regering er op aandringt niet van de KPM-schepen gebruik te maken.

Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat de UNCI hier weinig aan zal doen. Spreker herinnert er aan, dat de Minister van Verkeer van de RIS destijds aan Dr. Hirschfeld heeft toegezegd, dat de officieren van de gouvernementsscheepvaartdienst niet zouden worden verwikkeld bij militaire zaken. Thans blijken echter ook KPM-officieren er bij betrokken. Minister *Götzen* is van oordeel, dat de KPM contractbreuk zou plegen door het vervoer te weigeren.

Staatssecretaris *Moorman* is van oordeel, dat het gebruik van zes andere charterschepen van de KPM principieel niet anders ligt dan bij de drie schepen van de KPM, die reeds voor troepenvervoer naar Ambon waren gecharterd. De *Minister-President* merkt op, dat dit vervoer niet bekend was, aangezien werd medegedeeld, dat deze schepen naar Timor zouden gaan.

Staatssecretaris *Moorman* wijst er op, dat als het Nederlandse personeel op deze schepen zou staken, de KPM contractueel niet verplicht kan worden. De *Minister-President* zou als officier van de KPM weigeren, doch de Regering kan te dezen aanzien geen aanbeveling doen. Ook lijkt het spreker niet mogelijk, dat de Regering aan de KPM een aanwijzing geeft het bedoelde vervoer niet te verrichten. Men zou hoogstens kunnen raden dit niet te doen. Overigens bepaalt het Groot Archipelcontract ook, dat de KPM medewerking moet verlenen bij de uitvoering van Volkenbondsoopdrachten. Op grond van deze bepaling zou de KPM ook kunnen weigeren medewerking te verlenen aan een actie, waarvan een organisatie van de UNO de staking heeft aanbevolen.

Minister *Van Maarseveen* meent, dat men aan de KPM zal kunnen mededelen, dat de Nederlandse Regering het betreurt, dat de KPM medewerking aan de strijd om Ambon verleent.

Minister *Stikker* informeert of vergoeding van eventuele schade aan de KPM door de Regering wordt overwogen. Minister *Van Maarseveen* merkt hierbij op, dat officieren bij stakingen ook

geen schadevergoeding ontvangen. Intussen zou men misschien toch kunnen overwegen eventueel een zekere vergoeding aan de KPM te verlenen.

Minister *Lieftinck* merkt op, dat de Nederlandse Regering in de strijd op Ambon tot dusver geen partij heeft gekozen. Het is dan bezwaarlijk aan burgers een advies te geven, waardoor zij partij moeten kiezen; men zal dit aan het geweten der betrokkenen moeten overlaten. Als men verhindert dat thans schepen naar Ambon varen, kiest men ook partij. Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat de Regering in materieel opzicht wel partij heeft gekozen voor Ambon, door er op aan te dringen, dat tegenover Ambon geen wapengeweld zal worden gebruikt. De *Minister-President* meent, dat de Regering geen partij heeft gekozen, aangezien zij de Republiek der Zuid-Molukken niet heeft erkend en ook niet heeft te kennen gegeven, dat het KNIL terzake juist heeft gehandeld. Alleen is onzerzijds er op aangedrongen, dat geen machtsmiddelen zullen worden gebruikt.

Spreker stelt voor, dat de Ministers Van Maarseveen en Götzen de directie van de KPM spoedig bij zich zullen vragen, waarbij men deze directie onder het oog zou kunnen brengen, dat de KPM zich op de bepaling in het Groot-Archipelcontract inzake Volkenbondsopdrachten zou kunnen beroepen, nu de UNCI een beroep heeft gedaan tot een vredelievende oplossing van de Ambonkwesitie te komen. Aldus wordt besloten.

Staatssecretaris *Blom* merkt hierbij nog op, dat aan de KPM zou kunnen worden geadviseerd om met de Indonesische Regering te spreken.

De *Minister-President* deelt mede, dat hij het verzoek heeft gekregen een vertegenwoordiging van de centrale bond van officieren der koopvaardij te ontvangen. Spreker heeft hierop geantwoord, dat hij geen gelegenheid had; verwezen is naar Minuor. Daarna heeft spreker een brief ontvangen, waarin het bestuur van deze organisatie mededeelt dat zij de leden steeds heeft geadviseerd wel te blijven varen, zowel voor de KPM als voor de vroegere gouvernementdienst, die o.a. belast is met de zorg voor de landingsvaartuigen. Het bestuur vraagt het oordeel van de Regering over wat men thans aan de leden moet adviseren; indien de Regering geen antwoord geeft, veronderstelt dit bestuur, dat zij accoord gaat met het doorgaan met de verstrekking van bovengenoemd advies. Spreker is van oordeel, dat aan vertegenwoordigers van de bond van sloopofficieren zou kunnen worden medegedeeld, dat destijds in uitzicht is gesteld, dat deze officieren niet bij militaire werken zouden worden betrokken, zodat het wel wenselijk is, dat het bestuur de leden van de bond niet langer het positieve advies geeft om deze arbeid voort te zetten. Minister *Götzen* merkt op, dat deze kwesitie ook speelt via het HC en de Garantiewetcommissie, voorzover het hier gaat om officieren van de vroegere gouvernementdienst. De Garantiecommissie in Djakarta heeft in een uitspraak een passage opgenomen, die op deze gevallen ook van toepassing zou kunnen zijn.

Minister *Van Maarseveen* informeert of de Nederlandse Regering een vergoeding geeft als men ontslag neemt. Minister *Lieftinck* deelt mede, dat dit niet in overweging kan worden genomen. De *Minister-President* is van oordeel, dat dit in de eerste plaats een kwesitie van de KPM is.

Minister *Van Schaik* is van oordeel, dat men aan de bond zal moeten mededelen, dat de Regering geen advies terzake kan geven, doch dat zij de conclusie in de brief afwijst, dat zij er mede accoord gaat, als de bond zijn tot nu toe ingenomen standpunt handhaaft. De *Minister-President* stelt voor, dat beide Ministers ook met vertegenwoordigers van de bond een bespreking zullen houden, doch dat geen schriftelijk antwoord zal worden gegeven. Aldus wordt besloten.

Minister *Stikker* informeert hoe de houding van de Regering is ten aanzien van verdere overdracht van oorlogsmaterieel aan de Indonesische Regering. Staatssecretaris *Fockema Andreae* merkt op, dat het materieel voor een groot deel is overgedragen. Het materieel van de KL, dat nog aanwezig is, zou men kunnen vasthouden. De *Minister-President* is van oordeel, dat men moet trachten te voorkomen, dat thans dit materiaal wordt overgedragen.

Staatssecretaris *Fockema Andreae* merkt op, dat de militaire missie ook als taak heeft de gronddienst op de vliegvelden te verzorgen. Men zou de missie kunnen opdragen haar activiteit in dit opzicht te staken. In dit verband herinnert spreker aan zijn ervaringen in Bangkok inzake de werving van vreemde piloten.

Minister *Lieftinck* informeert of het beroep, dat de UNCI op Indonesië heeft gedaan, gelijk staat met een verzoek van de Veiligheidsraad. De *Minister-President* antwoordt ontkennend. Minister *Lieftinck* adviseert dan terzake passief te blijven. De *Minister-President* is van oordeel, dat men niet de gronddienst op alle vliegvelden zal kunnen staken, aangezien men dan moeilijkheden uitlokt met betrekking tot de samenwerking met de Garuda Indonesia. Spreker is evenwel van oordeel, dat de HC aan de Indonesische Regering zal kunnen duidelijk maken, dat deze medewerking op de zuiver militaire vliegvelden, waarvan de vliegtuigen voor Ambon opstijgen, bezwaarlijk is. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat Nederland alleen moet optreden als de Veiligheidsraad een uitspraak heeft gedaan. Minister *Mansholt* is van oordeel, dat de Regering aan de militairen een opdracht zal moeten geven. Minister *Van Schaik* merkt op, dat de actie tegen Ambon door de Indonesische Regering wordt beschouwd als een interne aangelegenheid, zodat zij dergelijke opdrachten aan Nederlandse militairen zal zien als een vijandelijke daad. Minister *Stikker* is van oordeel, dat de HC als voorlopige motivering zal kunnen zeggen, dat de UNCI een beroep heeft gedaan om de vijandelikheden te staken. Minister *Götzen* deelt mede, dat in de overeenkomst inzake de militaire missie in art. 11 wordt vermeld, dat omtrent werkzaamheden van het personeel der missie, die een politiek karakter hebben, van tevoren overleg tussen beide Regeringen zal worden gepleegd. De *Minister-President* stelt voor, dat de HC deze kwestie met de Indonesische Regering zal bespreken, waarbij ook overleg met het hoofd van de militaire missie zal plaats vinden. Aldus wordt besloten.

b. *Behandeling van de Ambon-zaak in de Veiligheidsraad*

Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat door de radio uit Amerika is medegedeeld, dat bij de Ver. Naties een rapport van de UNCI omtrent de kwestie Ambon was ontvangen. Spreker meende hieruit te concluderen, dat de UNCI een rapport had ingediend bij de Veiligheidsraad. In dit verband heeft spreker een telegram aan de HC gezonden om zijn oordeel te vernemen of bij de Veiligheidsraad terzake een initiatief zal worden genomen.

Minister *Stikker* is van oordeel, dat het aanhangig maken bij de Veiligheidsraad afhangt van het uitgangspunt, dat men wil nemen. Men kan zich afvragen of de vrede in gevaar wordt gebracht. Eerder mogelijk is te stellen, dat de Indonesische Regering de RTC-overeenkomst inzake het zelfbeschikkingsrecht niet is nagekomen. Spreker neigt tot de conclusie, dat een initiatief bij de Veiligheidsraad niet wenselijk is. De *Minister-President* vreest ook, dat het weinig resultaat zou hebben, aangezien een behandeling in de Veiligheidsraad veel tijd zal kosten en eindeloze discussie zal geven. Staatssecretaris *Blom* verwacht, dat de UNCI, nu zij een eerste stap heeft gedaan, deze zaak als een prestigekwestie zal zien: dan is het niet wenselijk, dat Nederland zich tot de Veiligheidsraad richt.

Minister *Van Maarseveen* vraagt zich af of het toch niet wenselijk is, vooral met het oog op de behandeling in het Nederlandse parlement, zich in gematigde vorm tot de Veiligheidsraad te richten. Staatssecretaris *Blom* wijst er op, dat men dan een ander uitgangspunt dan tot nu toe moet kiezen, aangezien thans alleen is gewezen op de moeilijkheden met betrekking tot de afvloeiing van de Ambonese militairen. De *Minister-President* stelt voor, dat Nederland zich niet tot de Veiligheidsraad zal wenden. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

c. *Nederlanders op Ambon*

De *Minister-President* wijst op een telegram volgens hetwelk de toestand van 200 Nederlanders op Ambon precair zou zijn, zodat hulp dringend nodig is. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat aan de

Nederlanders op Ambon gelegenheid is gegeven tijdig te vertrekken. Er zijn niet meer dan 20 Nederlanders overgebleven.

d. *De kwestie van de Ambonnesen militairen* (Nota van de Staatssecretaris van Oorlog d.d. 6 oktober 1950, nr. 29. #Zie ook notulen MR 16/10/50, punt 3b.)

Minister *Lieftinck* herinnert er aan, dat in de vorige vergadering is besproken, dat een telegram aan de HC zal worden gezonden om met de UNCI te bespreken, dat deze vertegenwoordigers van de Indonesische en Nederlandse Regeringen bij elkaar zal brengen om te overleggen over de kwestie van de Ambonnesen militairen. Spreker meent, dat een dergelijk verzoek nog niet aan de Hoge Commissaris is gezonden. Staatssecretaris *Blom* is van oordeel, dat men aan de UNCI zal kunnen vragen een dergelijke bespreking te arrangeren, waarbij men tegenover de UNCI zal kunnen stellen, dat dit vraagstuk door de snelle terugkeer der Nederlandse militairen urgent wordt.

Minister *Van Maarseveen* herhaalt zijn bezwaren tegen de oplossingen, die in de nota van Staatssecretaris *Fockema Andreae* worden voorgesteld. Spreker wijst iedere gedachte om de Ambonnesen naar Nederland over te brengen van de hand. Minister *Götzen* wijst op de moeilijkheden, welke bij het overbrengen naar Nederland zouden kunnen ontstaan ten aanzien van de kleding en de rijstvoeding, terwijl de huisvesting thans reeds volkomen onmogelijk is. Daarbij komt nog de moeilijkheid om voor 3500 militairen emplooi te zoeken. Minister *Joekes* acht de bezwaren om deze militairen naar Nederland te brengen zeer groot. Aangezien het niet mogelijk blijkt hun langer bescherming te bieden en overbrenging naar elders, in een ander klimaat, evenmin onmogelijk is, zal men met de UNCI en Indonesische Regering moeten overleggen, dat er ergens een plaats voor hen moet worden gevonden. Dit zal ook nodig zijn voor de verdediging van het beleid terzake in het parlement.

Staatssecretaris *Fockema Andreae* merkt op, dat de consequentie van het voorstel van Minister *Joekes* zal zijn, dat dan ook de H-brigade langer in Indonesië zal moeten blijven. Minister *Joekes* acht dit minder bezwaarlijk als dit door de Indonesische Regering wordt verzocht. Staatssecretaris *Fockema Andreae* verwacht, dat de Indonesische Regering zal zeggen deze bescherming aan haar over te laten. Gezien het afvoerschema voor de Nederlandse militairen en de hieruit voortvloeiende desintegratie verwacht spreker, dat het critieke ogenblik over 2 à 2,5 week zal aanbreken.

Minister *Stikker* is van oordeel, dat indien een verzoek terzake aan de UNCI wordt gericht, de UNCI ook zal moeten zorgen voor internationale bescherming, eventueel met gebruikmaking van de vlag der Verenigde Naties. Minister *Van Schaik* oppert de gedachte, dat deze bescherming ook mogelijk zal kunnen zijn voor andere Ambonnesen op Java. De *Minister-President* gaat er mede accoord, dat Nederland zich tot de UNCI zal wenden. Inschakeling van de UNCI geeft echter nog geen eigenlijke oplossing. Spreker verwacht ook, dat de Indonesische Regering niet zal accepteren, dat internationale troepen op Java zullen komen. Men zou kunnen spreken over de inschakeling van de militaire waarnemers van de UNCI en over het gebruikmaken van Nederlandse militairen. Bij dit laatste is een belangrijke vraag hoeveel militairen hiervoor nodig zullen zijn. Spreker zou hiervoor in de eerste plaats vrijwilligers van de KL willen gebruiken en vervolgens een betrekkelijk gering aantal van de H-brigade. Spreker heeft er bezwaar tegen, dat men aan deze militairen zou zeggen, dat zij voor onbepaalde tijd zullen moeten blijven. Staatssecretaris *Fockema Andreae* acht het bezwaarlijk herhaaldelijk vrijwilligers te vragen. Spreker merkt op, dat de H-brigade eerst in het najaar van 1949 naar Indonesië is vertrokken. Deze brigade telt ongeveer 9000 man. Men zou de Ambonnesen kunnen concentreren: hiertegen bestaat bij de Indonesische Regering wel bezwaar, dat echter niet overwegend zal zijn, indien de Ambonnesen ontwapend zijn.

Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat Ambon onmogelijk 12000 zielen erbij kan hebben. Bovendien zijn de meeste van deze Ambonnesen militairen op Java geboren. De *Minister-*

President acht het wenselijk, dat men bevordert dat deze militairen op Java afvloeien. *Staatssecretaris Fockema Andreae* wijst er op, dat men zich steeds beroept op de regeling van het KNIL, volgens welke men bij afvloeiing kan vragen te worden gebracht naar de plaats, die men verkiest. Minister *Lieftinck* herinnert aan zijn bezwaar tegen de detachering van groepen Indonesische KNIL-militairen bij de KL. Spreker is van oordeel, dat het spreken over een operationele taak, zoals in de nota van de *Staatssecretaris*, de strekking heeft deze detachering te verlengen. Spreker verwacht ook niet, dat velen dezer militairen naar Ambon zullen gaan; dat zullen slechts enkelen zijn. In verband hiermede zou de Minister met ingang van 1 November de detachering bij de KL willen opheffen; men zal dan kunnen stellen, dat deze militairen naar elke andere plaats in Indonesië buiten Ambon zullen kunnen worden gebracht, als zij dit wensen.

De *Minister-President* is van oordeel, dat men een deel van de Ambonnezen, vooral degenen, die niet op Ambon geboren zijn, moet trachten te bewegen hun bestaan op een andere plaats dan Ambon te vinden; ook de Indonesische Regering zal dit moeten bevorderen. Overbrenging van deze militairen naar Nederland is de ongunstigste oplossing, die men zich denken kan. Beter ware dan deze militairen ter bescherming onder de UNCI te plaatsen met bijstand van een beperkt aantal Nederlandse militairen van de H-brigade. Zodra de kwestie Ambon zal zijn geregeld zal men deze militairen voor de keuze moeten stellen van terugvoer naar Ambon of afvloeiing naar elders. Minister *Lieftinck* is het met deze conclusie niet eens, aangezien dan aan de officieren van het vroegere KNIL wordt overgelaten, wanneer de H-brigade geheel zal kunnen worden gerepatriëerd, zodat er geen einde aan de liquidatie in zicht is. De *Minister-President* is van oordeel, dat men de H-brigade in elk geval zal moeten laten repatriëren, totdat er nog ten hoogste 4000 over zijn; ook van deze 4000 zal men nog wel velen kunnen terugzenden.

Minister *Lieftinck* wijst er op, dat tot dusverre de Indonesische Regering een belangrijk deel van de onderhoudskosten van de KL-troepen betaalt. Indien men het voorstel van de *Minister-President* aanvaardt, bestaat de mogelijkheid, dat de Indonesische Regering niet langer zal willen betalen. Spreker stelt voor de besproken actie bij de UNCI te ondernemen en te besluiten dat tegen 1 November de detachering van het vroegere KNIL bij de KL zal worden beëindigd. De *Minister-President* ziet een tegenstelling tussen beide voorstellen, aangezien men bij beëindiging van de detachering geen militairen van de H-brigade nodig zal hebben. Overigens verwacht spreker, dat de Ambonnesse kwestie over niet te lange tijd zal zijn opgelost. Op dat ogenblik zal men de Ambonnesse militairen voor de keus moeten stellen. Men zal de UNCI moeten vragen voordien internationale bescherming te verlenen en internationale waarnemers te laten optreden, tezamen met Nederlandse militairen. Minister *Lieftinck* merkt op, dat hij de UNCI alleen zou willen inschakelen voor de Ambonnezen, die van Ambon afkomstig zijn.

Minister *Van Maarseveen* oppert de gedachte aan de Ambonnesse militairen een uitkering van b.v. f. 5000 in uitzicht te stellen, indien zij er mede accoord, dat zij niet naar Ambon terugkeren, doch op Java afvloeien. Minister *Stikker* wijst er op, dat het langere verblijf van Nederlandse militairen in Indonesië veel zal kosten. Als men daarom de Ambonnesse militairen een bestaansmogelijkheid biedt, kan dit geld besparen. Minister *Lieftinck* merkt op, dat er voor deze militairen een afvloeiingsregeling bestaat. De *Minister-President* ziet wel bezwaar tegen een premie, aangezien velen zijn afgevloeid, die geen extra-premie hebben ontvangen.

Minister *Van Maarseveen* is van mening, dat men zou kunnen bepalen, dat deze Ambonnesse Militairen een bedrag kunnen krijgen, indien zij thans afvloeien, onder mededeling, dat zij zelf de kosten zullen moeten betalen voor hun eventuele overtocht naar Ambon, als dit openkomt. *Staatssecretaris Moorman* geeft in overweging te bepalen, dat men de Ambonnezen op 1 November laat vertrekken, doch dat zij gedurende een bepaalde tijd hun salaris behouden.

De *Minister-President* stelt voor van de premiegedachte voor dit ogenblik af te zien. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

De *Minister-President* concludeert, dat de demobilisatie moet worden bevorderd vooral van hen, die niet op Ambon zijn geboren, ook door plaatsing door het bedrijfsleven. Voorts zal men zich tot de UNCI moeten wenden om Nederlandse en Indonesische vertegenwoordigers bijeen te brengen voor het bereiken van een oplossing gedurende de tijd, dat Ambon nog niet is opengesteld. Daarbij zal van Nederlandse zijde kunnen worden aangeboden, dat hiervoor ten hoogste 4000 Nederlandse militairen beschikbaar blijven. Aan de Indonesische Regering zal tenslotte bij het overleg over deze kwestie kunnen worden gevraagd, dat deze zal blijven betalen voor wat tot nu toe werd betaald.

Staatssecretaris *Fockema Andreae* merkt hierbij op, dat er ongeveer 2000 militairen zijn, die vrijwillig nadienen. Minister *Lieftinck* stelt de vraag wat zal worden gedaan als de UNCI en de Indonesische Regering terzake passief blijven. De *Minister-President* acht het wenselijk dit af te wachten. De *Raad* verklaart zich vervolgens accoord met de conclusies van de *Minister-President*, waarbij Minister *Lieftinck* laat aantekenen, dat hij hier tegen is.

Minister *Götzen* merkt op, dat de wet, waarin wordt bepaald, dat de Nederlandse dienstplichtigen niet langer dan tot 1950 overzee in dienst kunnen worden gehouden, zal moeten worden verlengd. Minister *Stikker* merkt op, dat het hier dan een internationale taak zou zijn, waaraan de Commissie-Van Eysinga ook in haar advies aandacht heeft geschonken. Staatssecretaris *Fockema Andreae* merkt op, dat men hierover met Buitenlandse Zaken in overleg kan treden. Minister *Schokking* heeft verlenging van de bedoelde wet in voorbereiding; de verdediging hiervan zal echter een onaangename zaak zijn.

De *Minister-President* acht het wenselijk nog even te wachten met indiening van een dergelijk wetsontwerp; men zal, indien nodig, het aantal, waarvoor verlenging van het verblijf in Indonesië wordt gevraagd, moeten beperken, b.v. tot 2000. Het betrekken van het rapport der Commissie-Van Eysinga zal men moeten vermijden, aangezien zich daaruit een groot principiële debat kan ontwikkelen.

e. *De kwestie Nieuw-Guinea*

Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat bericht is ontvangen, dat Mr. Rum met een viertal andere Indonesiërs op doorreis naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in Nederland zal komen. Minister *Götzen* merkt op, dat het de bedoeling is, dat Mr. Rum de besprekingen zal inleiden van de Nieuw-Guineaconferentie. Staatssecretaris *Fockema Andreae* vraagt zich af of de Nieuw-Guineaconferentie kan worden gehouden gelijk met de thans in gang zijnde Ambon-affaire.

f. *Overige punten* (#Zie ook notulen MR [19/10/50, punt 2c.]*)

1°. De *Raad* besluit op de schriftelijke aanvraag inzake Ambon van het Tweede-Kamerlid Prof. Gerbrandy niet onmiddellijk te antwoorden.

2°. Een brief, die de *Minister-President* over het geval Schotborch heeft ontvangen, zal door *Minuor* worden behandeld.

- - -

14. *Emigratie Indische Nederlanders naar Suriname* (Brief van Minister *Götzen* d.d. 21 September 1950.)
Minister *Götzen* merkt ter toelichting op, dat verschillende der Indische Nederlanders recht op vrije overtocht naar Nederland hebben; indien zij hiervan gebruik maken zullen zij in Nederland misschien toch bij de emigratiedienst terecht komen, waarvan zij vrije overtocht naar Australië e.d. zullen krijgen. Het gaat er om of men de betrokkenen een kans in Suriname wil geven; als zij in Indonesië blijven zullen zij zich dikwijls moeilijk aan de nieuwe omstandigheden kunnen aanpassen. De *Minister-President* is van oordeel, dat de betrokkenen geen recht op vrije overtocht zullen hebben, aangezien zij niet in overheidsdienst zijn. Spreker heeft op financiële gronden bezwaar tegen de

voorstellen. Er wordt thans een bijdrage gevraagd voor 50 gezinnen; als men in beginsel hiermede accoord gaat is het mogelijk, dat eenzelfde bijdrage door duizenden gezinnen wordt gevraagd. Minister *Götzen* merkt op, dat het hier alleen gezinnen betreft, die landbouw kunnen bedrijven. Minister *Lieftinck* wijst er op, dat de ontvangende landen dikwijls bijdragen in de overtochtskosten. Spreker stelt voor, dat met Suriname wordt besproken of dat land bereid is de helft van de overtochtskosten van Surabaia naar Suriname voor zijn rekening te nemen. Voorts zal Indonesië toestemming moeten geven voor de transfer. Minister *Götzen* is bereid met de Regering van Suriname overleg te plegen over het dragen van de helft van de overtochtskosten.

Minister *Joekes* stelt voor, dat deze vorm van emigratie (Indische Nederlanders uit Indonesië naar andere landen) zal ressorteren onder Minuor. Aldus wordt besloten.

- - -